

Instytut Pamięci Narodowej

<https://ipn.gov.pl/pl/nauka-i-edukacja/badania-historyczne/konferencje/26603,Miedzynarodowa-konferencja-naukowa-Polityczne-prawne-i-ustrojowe-rozliczenia-z-p.html>
03.03.2026, 00:20

Strona znajduje się w archiwum.

Międzynarodowa konferencja naukowa „Polityczne, prawne i ustrojowe rozliczenia z przeszłością w Niemczech, Polsce i Związku Sowieckim od lat trzydziestych do pięćdziesiątych XX wieku” - Warszawa, 12-14 marca 2015

12.03.2015

Organizatorzy: Instytut Pamięci Narodowej - Komisja Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu (Warszawa); Instytut Historii Najnowszej (Monachium-Berlin); Niemiecki Instytut Historyczny (Warszawa); Niemiecki Instytut Historyczny (Moskwa); Międzynarodowe Stowarzyszenie Historyczno-Oświatowe, Dobroczynne i Obrony Praw Człowieka „Memorial” (Moskwa).

Według klasycznej definicji Otto Kirchheimera „polityczne rozliczenia” (ang. *political justice*) oznaczają włączenie mechanizmów sądowych do polityki, a ściślejich instrumentalne wykorzystanie dla realizacji celów politycznych danego reżimu. Posługiwanie się językiem prawnym w sprawach politycznych stanowi formę komunikacji między rządzącymi a rządzonymi, mającą na celu zdobycie specyficznej legitymizacji, której nie sposób uzyskać innymi metodami. Wzrastające znaczenie opisanego zjawiska wynika z rosnącej roli procedur prawnych i organów sądowych w życiu społecznym. Dotyczy to nie tylko państw demokratycznych, ale również autorytarnych, a nawet najbardziej skrajnych systemów politycznych XX wieku, jakimi były nazizm i stalinowska odmiana komunizmu. Dla tych ostatnich, pomimo niemal nieograniczonych możliwości stosowania siły i bezprawnych działań, rozliczenia polityczne i prawne stanowiły niezbędny instrument sprawowania władzy.

W swoich badaniach Kirchheimer zajmował się również problematyką nazywaną współcześnie „transitional justice”, co można opisowo przetłumaczyć jako rozliczanie się z przeszłością w okresie przemian ustrojowych w danym społeczeństwie. Jest oczywiste, że rozpatrywanie przez sądy zbrodni popełnionych przez konkretne państwa i ich funkcjonariuszy nie może być całkowicie apolityczne i nie ma jedynie natury prawnej - szczególnie w przypadku zbrodni przeciwko ludzkości popełnionych przez nazistowski reżim w Niemczech (osądzanych przez sądy stalinowskie). Dotyczy to również praktyk sądowych okresu stalinizmu.

Historia prawnych rozliczeń z przeszłością w Niemczech, Polsce i Związku Sowieckim, w najtrudniejszym okresie historii tych państw, rzuca światło na specyfikę ich politycznych ustrojów, a także na tragiczny wymiar ich wzajemnych powiązań. Politycznie ustalone normy prawa karnego w dużej mierze oparte są na sposobie definiowania zagrożeń dla istniejącego porządku. W interesującym nas regionie i okresie historycznym zarówno same te normy, jak i sposób ich implementacji, nader często miały związek z aspiracjami, celami czy działaniami

jednego (lub kilku) z sąsiadujących krajów. Powtarzające się w różnych systemach procedury i praktyki politycznych rozliczeń, takie jak przykładowo zachowanie równowagi między oskarżycielami a obrońcami w procesach, mogą też stanowić wskaźnik stopnia kontroli państwowej nad społeczeństwem, a dodatkowo otwierają perspektywy badań komparatystycznych.

Konferencja stawia sobie za cel uwzględnienie szerokiej perspektywy przejawów politycznych, prawnych i ustrojowych rozliczeń z przeszłością w Niemczech, Polsce i Związku Sowieckim w okresie od lat trzydziestych do lat pięćdziesiątych XX w.

Konferencja odbędzie się w dniach 12-14 marca 2015 r. w Warszawie w Niemieckim Instytucie Historycznym (al. Ujazdowskie 39 - 12 marca) i Centrum Edukacyjnym IPN im. Janusza Kurtyki „Przystanek Historia” (ul. Marszałkowska 21/25 - 13-14 marca). Wszystkich zainteresowanych serdecznie zapraszamy do udziału w konferencji.

Obrady konferencji odbywać się będą w języku polskim, niemieckim i rosyjskim (z tłumaczeniem symultanicznym). Nie przewidujemy opłaty konferencyjnej, wstęp wolny.

[Poprzedni Strona](#)

[Następny Strona](#)

Centrala

ZAPROSZENIE

Instytut Pamięci Narodowej
Komisja Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu,
Instytut Historii Najnowszej (Monachium-Berlin),
Niemiecki Instytut Historyczny (Warszawa),
Niemiecki Instytut Historyczny (Moskwa)
i
Międzynarodowe Stowarzyszenie Historyczno-Oświatowe,
Dobroczynne i Obrony Praw Człowieka „Memorial” (Moskwa)
zapraszają na międzynarodową konferencję naukową

Polityczny wymiar sprawiedliwości i rozliczenia okresu przejściowego (transitional justice) w Niemczech, Polsce i Związku Sowieckim od lat trzydziestych do pięćdziesiątych XX wieku

Konferencja odbędzie się w dniach 12-14 marca 2015 r. w Warszawie
w Niemieckim Instytucie Historycznym (al. Ujazdowskie 39 - 12 marca)
i Centrum Edukacyjnym IPN im. Janusza Kurtyki „Przystanek Historia”
(ul. Marszałkowska 21/25 - 13-14 marca)

Obrady będą prowadzone w języku polskim, niemieckim i rosyjskim
z tłumaczeniem symultanicznym

Pliki do pobrania

[Program konferencji w jęz. polskim \(pdf, 881.54 KB\)](#)

[Program konferencji w jęz. niemieckim \(pdf, 881.16 KB\)](#)